

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI ZA
SLOVENSKO MLADINO

Št.
1.

Leto
X.

VSEBINA:

1. Gojila cvetice bom tri. <i>Fran Silvester</i> . Pesem	1
2. Kaj nam je pripovedoval naš dedek. <i>A. Pesek</i> . Povest	2
3. Zimsko veselje. Podoba v barvotisku	6
4. Lokavi volk. <i>Mihael Levstik</i> . Basen	7
5. Dva potnika. <i>Sorin</i> . Povest	8
6. Basni. <i>Borisov</i> . Basni	9
7. Janko z nožem se igra. Janku vroča kri curlja. Podobi v barvotisku	12
8. Premodre glave <i>Silvester K.</i> Narodna smešnica	14
9. Vztrajna trma. <i>Ivo Trošt</i> . Povest	16
10. Solnce. <i>Fran Žgur</i> . Pesem s podobo v barvotisku	17
11. Jankove zgođe in nezgođe. <i>Borisov</i> . Povest	18
12. Toni. <i>Jos. Vandot</i> . Pesem s podobo	20
13. Pouk in zabava. Novoletno voščilo. <i>Fr. Rojec</i> . — Največji zvon na Nemškem — Pivo iz riža. — Slika iz 20.000 pisemskih znamk. — Ob razvitju šolske zastave. <i>F. Marolt</i>	22
14. V deseto leto!	24

Listnica uredništva.

V praznovanje desetletnice „Zvončka“ smo mu dali novo zunanjo opremo. Ker pa niso bili klišeji pravočasno dogotovljeni, se je ta številka zakasnila. Ni to torej naša krivda.

Mnogim sotrudnikom: Kar je porabnega, pride polagoma na vrsto. — Prosimo potrpljenja!

„Zvonček“ izhaja 1. dne vsakega meseca ter stane vse leto 5 K, pol leta 2 K 50 h, četrt leta 1 K 25 h.

Izdajatelj, upravnik in odgovoren urednik: **Luka Jelenc**, učitelj v Ljubljani, Rimska cesta št. 7.

Rokopise je pošiljati na naslov: **Engelbert Gangl** v Idriji.

Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI
ZA SLOVENSKO MLADINO

LETO X.

UREDIL
ENGELBERT GANGL

◁ 1909 ▷

V LJUBLJANI

LAST IN ZALOŽBA „ZAVEZE AVSTR. JUGOSLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV“
NATISNILA „UČITELJSKA TISKARNA“

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI
Z SLOVENSKEGA MLADINA

LETO X

Vse pravice do spisov, priobčenih v „Zvončku“, se pridržujejo.

VII B 359864

KAZALO.

Pesmi.

	Stran
Gojila cvetice bom tri. <i>Fr. Silvester</i>	1
Solnce. <i>Fr. Žgur</i>	17
Toni. <i>Jos. Vandot</i>	20
Snežinke. <i>Borisov</i>	25
Mladi godec. <i>E. Gangl</i>	29
Kdor ne uboga . . . <i>Iv. Bezeljak</i>	30
Sinko — nikar! <i>Fr. Silvester</i>	32
Luna. <i>Fr. Žgur</i>	32
Želja. <i>Fr. Kolednik</i>	40
Prošnja. <i>Fr. Kolednik</i>	40
Bolnica. <i>E. Gangl</i>	41
Pust. <i>Osojski</i>	44
Sosedov Vili. <i>Fr. Silvester</i>	49
Prošnja sirote. <i>B. Gorenjko</i>	56
Starčkova prošnja. <i>B. Gorenjko</i>	56
Pikica na »i«. <i>L. Černež</i>	64
Kazen. <i>E. Gangl</i>	66
Pri slovesu. <i>L. Černež</i>	68
Sveti Jurij. <i>B. Gorenjko</i>	73
Sinici. <i>D. A.</i>	83
Mrtvemu očetu. <i>Fr. Žgur</i>	91
Potočku. <i>Fr. Kolednik</i>	92
Jurij Kozina. <i>Fr. Rojec</i>	97
Drobne pesmi. <i>B. Gorenjko</i>	121
Čolnar. <i>Fr. Kolednik</i>	128
Bajka o junaku. <i>D. A.</i>	133
Vranec. <i>Josip</i>	140
Tilka. <i>Jos. Vandot</i>	145
Trije kosci. <i>B. Gorenjko</i>	162
Na polju. <i>B. Gorenjko</i>	162
Sirotica. <i>V. S.</i>	164
Le vstani! <i>Jos. Vandot</i>	169
Na polju. <i>A. Rapè</i>	186

	Stran
Pozdrav. <i>Leon Poljak</i>	189
Drugačni časi. <i>Fr. Rojec</i>	193
Metuljček. <i>Fosip</i>	200
Tri miške. <i>Iv. Stepko</i>	203
Dobro jutro! <i>Fr. Kolednik</i>	209
Pesem ženjice! <i>B. Gorenjko</i>	209
Ob žetvi. <i>B. Gorenjko</i>	209
Očetu. <i>E. Gangl</i>	217
Rodni vasi. <i>Borisov</i>	224
Jeseni si želim . . . <i>Borisov</i>	224
Šumijo vrhovi . . . <i>Borisov</i>	224
Slanica. <i>Iv. Stepko</i>	235
Povejte, mamica. <i>B. Gorenjko</i>	237
Otožna pesem. <i>B. Gorenjko</i>	237
Dragica v cerkvi. <i>Fos. Vandot</i>	241
Jesensko jutro. <i>Fos. Vandot</i>	260
Pripovedka. <i>Fos. Vandot</i>	265
Koristen svet. <i>Fr. Rojec</i>	268
Vi pravite . . . <i>Fos. Vandot</i>	277
Ledene rože. <i>B. Gorenjko</i>	281
V spominsko knjigo. <i>Fos. Vandot</i>	283
Starčkova zimska. <i>B. Gorenjko</i>	284
Siničke. <i>B. Gorenjko</i>	284

Pripovedni spisi.

Kaj nam je pripovedoval naš dedek. <i>A. Pesek</i> 2, 26, 50, 74, 98, 123, 147, 170, 194, 218, 242, 266	
Lokavi volk. <i>M. Levstik</i>	7
Dva potnika. <i>Sorin</i>	8
Basni <i>Borisov</i>	9
Premodre glave. <i>Silvester K.</i>	14, 206
Vztrajna trma. <i>Ivo Trošt</i>	15
Jankove zgone in nezgode. <i>Borisov</i>	18, 30
Prvič na konju. <i>Kompoljski</i>	37
Bog in sv. Peter. <i>M. Pintarjev</i>	44
O luni. <i>Fosip</i>	54
Bajka o zvončkih. <i>Fosip</i>	56
Zlato tele. <i>L. Černež</i>	63
Nerodni Jurček. <i>Ž. D.</i>	66
Odkdaj ima zajček kratek rep. <i>Fr. Košir</i>	68
Skopuh in nevoščljivec. <i>D. A.</i>	77
Največji zaklad. <i>M. Pintarjev</i>	79
Darčkov nos. <i>L. Černež</i>	80
Cigan in velikani. <i>Dr. Fr. Rosina</i>	84

	Stran
Strup. <i>O. L.</i>	88
Dobri otroci. <i>Kmetova</i>	89
Čakala sta. <i>P. St. Polenčan</i>	92
Lisica ostane lisica. <i>Ivo Trošt</i>	101
Velika noč — veliki dan. <i>Iv. Stukelj</i>	103, 126
Na planine. <i>Ivo Trošt</i>	113
Andrejčkove piščalke. <i>Fr. Tratnik</i>	129
Prvi roj. <i>Ivo Trošt</i>	133
Prezgodaj. <i>A. Rapè</i>	137
Ivko in Saša. <i>Dušana</i>	150
Domovinska ljubezen. <i>Marija</i>	155
O treh bratih. <i>Fr. Košir</i>	163
Vrtiljak v gozdu. <i>Ivo Trošt</i>	164
Iz južnih krajev. <i>Ivo Trošt</i>	173
Učiteljeve hruške. <i>F. Palmák</i>	188
Pred Olgičinim godom. <i>F. H. Medveščan</i>	189
Cesarski lovec. <i>Ivo Trošt</i>	196
Dežja bo treba. <i>Fr. Košir</i>	203
Pravljica o rdeči roži. <i>Dušana</i>	204
Koristen svet. <i>Fr. Jordan</i>	211
S kruhom ali brez kruha. <i>Ivo Trošt</i>	228
Kako je naučil gospod Prijatelj svojega hlapca potrebnega reda. <i>Fr. Silvester</i>	229
Nevarna grožnja. <i>Ivo Trošt</i>	230
Sreča. <i>Fr. Jordan</i>	231
Lastovice. <i>Dušana</i>	233
Dobro delo. <i>Fr. Jordan</i>	236
Nanika. <i>Š. Legat</i>	245
Zvonovi o Vseh svetih. <i>Dušana</i>	247
Povest o mehurčkih. <i>Ivo Trošt</i>	249
Basni. <i>Fr. Jordan</i>	258
Naš Ludko. <i>Ivo Trošt</i>	270
Bela astra. <i>Dušana</i>	271
Končev Jožek in čmrli. <i>Š. P—n.</i>	278
Modri Matiček. <i>Fran Košir</i>	284

Gledališke igre.

Zvonček. <i>Fr. Kolednik</i>	33
Kaznovani šaljivec. <i>M. Gregoričeva</i>	57
Vanda. <i>Milica Fanežičeva</i>	177
Darežljivi otroci. <i>M. Gregoričeva</i>	201

Poučni spisi.

Nekaj o potresu. —c.	42
Palme. <i>L. O.</i>	54

	Stran
Mamutovo drevo. <i>L. O.</i>	78
Živali — vremenski proroki. <i>K. S.</i>	81, 105
Wallenstein. <i>Ivo Trošt</i>	110
Navadni tulenj. <i>L. O.</i>	153
Cesarjeva 60letnica v Komendi. <i>P. P.</i>	159
Na morskem dnu. <i>L. O.</i>	172
Kameleon. <i>L. O.</i>	210
Siva čaplja. <i>L. O.</i>	222
Galci v Rimu. <i>Ivo Trošt</i>	225
Grozni sok	235
Kako je Jurij odkril nekaj že davno znanega. <i>Ž. Nardin</i>	254
Junak iz Liburnije. <i>Ivo Trošt</i>	273

Pouk in zabava.

Novoletno voščilo. <i>Fr. Rojec</i>	22
Največji zvon na Nemškem	22
Pivo iz riža	22
Slika iz 20.000 pisemskih znamk	22
V deseto leto!	24
Senčne podobe	45, 117, 141, 190, 285
Kaj je bilijon?	45
Čarobni kvadrat. <i>Ž. R.</i>	46
Kako ohranimo meso sveže	46
Velikanska koruza	46
Najdebelejše drevo na svetu	46
Izredno debel krompir	46
Človeška velikost se menjava	46
Mož 50 let	46
Rešitve in rešilci	45, 70, 94, 118, 142, 166, 190, 214, 239, 262, 286
Kotiček gospoda Doropoljskega 47, 71, 95, 119, 143, 167, 191, 215, 240, 263, 287	69
Telovadec	70
Besedni uganki. <i>Kelc</i>	70
Zastavice v podobah. <i>Fr. Rojec, Vl. Rojec</i>	93, 165, 213
Lasje dečkov	117
Gozdovi na Ruskem	117
Moč	117
Besedna naloga. <i>Lj. Vidmajer</i>	118
Kako starost dožive nekatere živali	141
Ribarstvo v Jadranskem morju	141
Računski nalogi. <i>K. S.</i>	142
Živali in alkohol	165
Kaj se zgodi z mrtvimi ribami?	166
Velikanski plug	166
Prva znamka	166

Razna zdravila zoper kašelj	165
Nekoliko o prebivalstvu zemlje	166
Besedna naloga. <i>L. O.</i>	190
Zastavica v podobah. <i>G. Stupar</i>	238
Ponarejen bankovec	238
Potres	238
Demant. <i>Lj. Vidmajer</i>	261
Najdražja dežela na svetu	261
Hude posledice pijanosti	261
Še neznani deli sveta	261
Kako brzo letajo ptice	262
Usmilite se ptičic	285
Ura za slepce	285
Zrcalo za želodec	285
Najglobokeji rov pod zemljo	285
Ob sklepu desetega letnika	288

Glasba.

Ob razvitju šolske zastave. <i>F. Marolt</i>	23
Polje. <i>Fr. Jordan</i>	70
Pesem naj se glasi! <i>Z. Prelovec</i>	93
Zakaj da nisem ptičica! <i>Elvira</i>	118
Moj dom. <i>Iv. Kiferle</i>	214
Srnica. <i>Iv. Kiferle</i>	239
Veter. <i>Iv. Kiferle</i>	286

Podobe.

Zimsko veselje	6
Janko z nožem se igra	12
Janku vroča kri curlja	13
Solnce	17
Toni	20
Mladi godec	29
Za pustni čas	36
Bolnica	41
Kdo je močnejši	43
Palme	54
V nosu prst tiči	60
Nos naprej štrli	61
Čakajo mater objemi	65
Mamutovo drevo	78
Za kožo mu gre	84, 85
Dobri otroci	89
Pozdravljen, majnik mili!	102

	Stran
Dober tek!	108, 109
Wallenstein	111
Na planine	115
Junak	131
Prvi roj	136
Veselje mladih dni	139
Ivko in Šaša	151
Navadni tulenj	154
Emil Adamič	160
Cesarjeva 60letnica v Komendi	161
Na morskem dnu	172
Iz južnih krajev	175
Veselje poletnih dni	181
Na polju	187
Cesarski lovec	199
Ljubi mačici — ljubi igračici	205
Kameleon	210
Siva čaplja	223
Galci v Rimu	227
Kako poslušajo Drobantovi »Slaboto«!	244
Nanika	246
Mehurčki	251
Pišče	259
Slabi časi	269
Junak iz Liburnije	275
Glej, Jurij študira naprej! Kaj novega spet nam povej!	282

ZVONČEK

LIST'S PODO
BAMI ZA...
SLOVENSKO
MLADINO...

Štev. 1.

V Ljubljani, 1. prosinca 1909.

Leto X.

Gojila cvetice bom tri.

Gojila cvetice bom tri
in čuvala vedno jih varno,
ko trkalo vreme viharno
na okna bo zimske dni.

Pripela zelen rožmarin
bom bratu, ko pojde v vojake.
„Bog spremljaj vse tvoje korake,“
iz srčnih vzdiknem globin!

Bom mamici skrbni za god
utrgala rožo rdečo,
želela največjo bom srečo
ji vedno in vsepovsod.

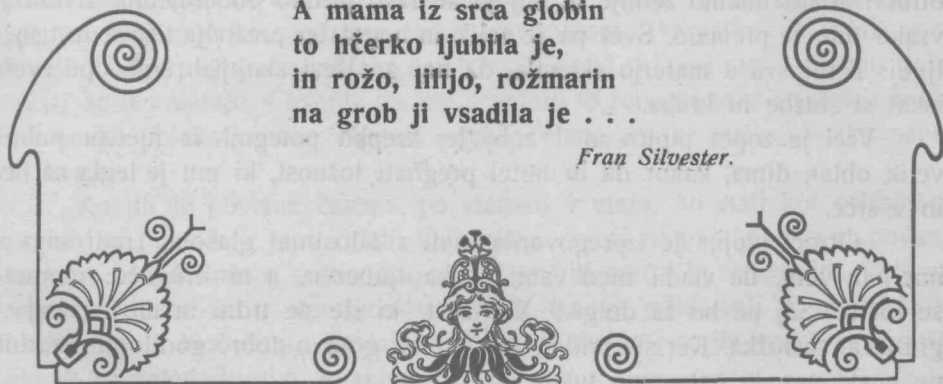
Ko pomlad vesela zbudi
prirodo v vsi krasoti,
v kapelici stari ob poti
naj lilija bela dehti.“

Gojila cvetice je tri
in čuvala vedno jih varno,
ko trkalo vreme viharno
na okna je zimske dni.

Še preden dospela pomlad,
je smrti kosa zapela,
življenje mlado požela,
prepolno upov in nad.

A mama iz srca globin
to hčerko ljubila je,
in rožo, lilijo, rožmarin
na grob ji vsadila je . . .

Fran Silvester.

Cerkvica vrh goré, cerkvica bela . . .

Kaj nam je pripovedoval naš dedek.

Piše A. Pesek.

1. Slabota.

I.

Ivela sta nekoč oče in mati, ki sta imela dvanajst sinov. Oče je imel borno kočo in le malo zemlje, zato se jim je slabo godilo. Domenila sta se oče in mati, da dasta starejše sinove služiti, da bo ostalo več kruha za mlajše. In nekega dne je poklical oče vse svoje sinove pod lipo, ki je rasla poleg kočice. Oče in mati sta sedla na klopco, ki je stala ob debelem deblu košate lipe, otroci pa so posedli in polegli v mehko travo naokrog. Mati je bila objokana in si je zdajpazdaj s predpasnikom pokrila obraz, da bi zakrila solze, ki so ji silile v oči in iz oči po licu, nagubanem od velikih skrbi. Oče je potegnil parkrat krepko iz pipice, puhnil oblačke dima, pogledal po otrokih okrog, vzel pipico iz ust, iztrkal pepel ob klopco ter potrj izpregovoril tako-le: „Preljubi moji otroci! Malo imamo zemlje in naj jo še tako pridno obdelujemo, živeža je vsako leto le premalo. Svet pa je velik in bogat ter preživlja tisoče in tisoče ljudi. Torej sva z materjo sklenila, da naj gre šest starejših sinov po svetu iskat si službe in kruha.“

Vzel je zopet pipico med zobe ter krepko potegnil iz nje in puhnil velik oblak dima, kakor da bi hotel pregnati tožnost, ki mu je legla na lice in v srce.

„Otroci moji,“ je izpregovorila mati z žalostnim glasom, „radi smo se imeli in vem, da vlada med vami velika ljubezen, a ni drugače: moramo se ločiti. Saj ne bo za dolgo! Vas šest, ki ste že trdni in močni, naj si gre iskat zaslužka. Ker ste pridni, se vam bo gotovo dobro godilo in pozabili ne boste nas, ki ostanemo tukaj.“

Ko so zvedeli sinovi, da se bodo morali ločiti, se jih je polastila velika žalost, zakaj ljubili so se neizrečno in vedno so bili skupaj ter navajeni drug na drugega. Mlajši so izjavili, da tudi oni gredo s starejšimi vred po svetu, ker se ne morejo ločiti od njih.

Končno sta oče in mati privolila, naj gre enajst bratov, le najmlajši naj ostane doma. Najmlajši je bil že sicer velik, a šibak in slaboten mladenič in pravili so mu Slabota. Bil pa je ljubljenec vseh, vsak je imel Slaboto rajši od drugih in vedno so mu pomagali ter opravljali drugi zanj vsa dela.

„Jaz ne bom doma za pečjo sedel,“ je ugovarjal Slabota, „ko si bodo bratje po svetu služili kruha, saj sem tudi jaz že velik in tudi jaz pojdem po svetu z njimi.“

Slednjič sta oče in mati, čeprav s težkim srcem vendarle privolila, naj gredo vsi sinovi po svetu iskat si kruha. Mati je pripravila vse za odhod ter spekla vsakemu za popotnico hleb kruha, a največjega je dobil Slabota. Blagoslovila sta oče in mati sinove, jim dala še obilo lepih naukov ter se solznih oči poslovila od njih.

Slaboto je mati še prav posebe blagoslovila ter ga priporočila bratom v varstvo. Najstarejši je slovesno izjavil, da bo čuval Slaboto ter skrbel zanj. Tako so se ločili.

II.

Bratje so se domenili, da ostanejo vedno skupaj, da bodo vsi služili pri enemistem gospodarju. Šli so torej po svetu ter iskali službe, pa kjerkoli so povprašali, dvanajst hlapcev ni nihče protreboval in hotel sprejeti. Enega ali dva bi že bil sprejel ta ali oni, tuintam celo tri ali štiri, pa dvanajst — vseh pač ni hotel nihče sprejeti. Hodili so od vasi do vasi, od mesta do mesta, čudili so se lepim hišam in bogatemu žitnemu polju ter iskali službe. Pa še bolj so se čudili ljudje tem bratom, ki so hodili od hiše do hiše, od vasi do vasi kakor cigani. Ljudje so neverno zmajevali z glavami in vsak jih je izkušal odpraviti kakor hitro mogoče, posebno pa so bili bojazljivi kmetje, ki so imeli svoje domove bolj na samem.

Ko je zmanjkalo bratom brašna in tudi cvenka ni bilo več v žepih, so sklenili, da vstopijo vsi kot prostovoljci k vojakom. Slabote sicer niso hoteli sprejeti; rekli so, da ni sposoben, ker je preslab, prešibak, a ker so ostali bratje izjavili, da tudi oni ne ostanejo, če ne sprejmejo Slabote, so ga vendarle sprejeli, in sicer vse h konjenikom. Pri vstopu k vojakom so stavili bratje pogoj, da morajo ostati vsi skupaj pri eniinsti stotniji, zakaj ločiti se ne marajo. Častniki so jim izpolnili to željo, in tako so dobili bratje vsi enako obleko, enako obutev, enake čepice, enake puške, enake sablje in konje.

Ko jih je postavil častnik po starosti v vrsto, so stali kot piščale pri orglah in bilo jih je lepo videti. Odkazali so vsem skupno sobo za stanovanje in tako so bili bratje vedno skupaj ter so bili srečni in zadovoljni. Težavno vojaško službo so z veseljem opravljali ter se odlikovali z marljivostjo, vestnostjo in hrabrostjo. Častniki so jih radi imeli ter so jih hvalili in pogosto stavili za zgled drugim vojakom.

Nedolgo in najstarejšega so odlikovali: postal je narednik ter dobil drugo sobo za stanovanje in tudi pri službi je bil ločen od svojih bratov. To je vse razžalostilo in ker niso mogli tega drugače izpremeniti, so sklenili, da odidejo od vojaštva. Najstarejši brat, narednik, je izjavil, da tudi on odide z brati vred, ker tudi njemu ni ljubo, da so ga ločili od njih.

Temne noči, ko je razsajal hud vihar in je dež lil, kakor bi ga vlival iz škafa, so na tihem osedlali svoje konje ter — pobegnili. Jahali so vso noč in četudi so bili premočeni do kože in konji utrujeni zaradi dolge in hitre ježe, so vendar jahali neprestano še ves dan in zvečer so prišli v gozd. Tukaj so se malo odpočili ter zopet jahali vso noč in ves prihodnji dan. In tako so jahali tri noči in tri dni po gozdu — pa vendar niso prišli iz njega. Četrty večer so prišli na kraj, kjer je bil gozd redek. Poskakali so s konj, jih spustili na pašo, sami pa so navlekli vej in suhljadi ter si zakurili ogenj, da bi se ogreli in si posušili premočeno obleko.

Pogovarjali so se, kaj bi storili, da bi prišli iz tega gozda, ker zdelo se jim je, da čimdalje jezdijo, tembolj globoko so zabredli v gozd, namesto da bi prišli iz njega. In najstarejši je rekel, da bo splezal na drevo ter gledal, če bi kje videl luč ali ogenj, ker tam so gotovo ljudje in se tudi neha gozd.

Splezal je narednik na velik hrast in se željno oziral na vse strani, a vsepovsod je bila črna tema. Niti na nebu ni videl zvezd, ker je bilo nebo prevlečeno z gostimi oblaki. In že je hotel splezati zopet dol, kar se mu je zazdelo, da se je zasvetila v daljavi lučca. Napeto je gledal v isto stran in res — zagledal je luč. Veselo je zaukal vrhu hrasta ter zaklical bratom, da je zagledal luč.

„Brate,“ je dejal Slabota naredniku, „vrzi čepico proti luči, da vemo, na kateri strani je luč in da vemo, na katero stran nam je treba pojezditi, da ne zaidemo, temveč da brž pridemo k ljudem, zakaj po mojem želodcu že tri dni prede pajek in tudi vi drugi, vem, da niste siti.“

Narednik je vrgel čepico proti luči. Hitro so konje zopet osedlali ter odjezdili v smeri proti luči.

III.

Prijezdili so iz gozda in bili so na velikem travniku, kjer je bilo mnogo potov in stez in ob teh tuintam drevo ali grm. Takemu travniku pravijo meščani park in ga imajo pri vsakem mestu, da se hodi gospoda šetat, otroci pa igrat. Park imajo pa tudi na kmetih ob graščinah, da se grajska gospoda hodi izprehajati. Seveda, kmet nima toliko zemlje, da bi si mogel napraviti posebno izprehajališče.

Bratje so torej takoj vedeli, da so blizu gradu ali mesta in kmalu so prišli do visokega zida. Vrata v zidu so bila k sreči odprta in prijezdili so na veliko dvorišče. Na eni strani so bili hlevi in gospodarska poslopja, na drugi pa velik, visok grad. V gradu je bila luč in tudi v hlevu je gorela svetilka. Vrata v hlev so bila na stežaj odprta, tako da je sijala iz hleva luč in je bilo na dvorišču precej razsvetljeno.

Bratje so poskakali s konj in šli gledat v hlev. Bil je lep, snažen hlev. Jasli imenitne kakor pri najboljši graščini in v jasliah je bilo polno lepe krme, kakor da bi koga pričakovali. Niso premišljali dolgo, temveč hitro so spravili konje v hlev, pa bilo je prostora le za enajst konj. Narednik pa zapazi kar zraven še en hlev, kjer je bilo prostora le za enega konja in krme nastavljene tudi le za enega konja. In rekli so bratje, da naj najstarejši brat, ki je bil pri vojakihi povišan za narednika, dene svojega konja v drugi hlev posebe, a ostalih enajst bratov bo svoje konje imelo skupaj v prvem hlevu.

In tako so storili ter se potem napotili proti gradu. Mislili so, da pride odkod kak človek ali vsaj prilaja kak pes, pa bilo je vse tiho kakor v grobu. Ni žive duše niso videli ni slišali ne pri hlevu ne na dvorišču.

Prišli so do grada. Vežna vrata so bila odprta in veža je bila lepo razsvetljena. Niso utegnili se ozirati po veži, temveč šli so naravnost k prvim durim, ki so jih videli. Narednik je bil prvi; odprl je vrata in vstopili so v svetlo krasno dvorano, kjer je bila velika miza. Na mizi je bilo pognjeno za enajst ljudi in pri mizi enajst stolov. Bratje so se spogledali, češ, kateri ne bo sedel k mizi, za katerega ni pognjeno. Tu pa zagleda narednik na drugem koncu dvorane mizo, pri kateri je bil le en stol. Na mizi je bilo pognjeno le za enega človeka in določili so, da naj narednik posebe večerja pri mizici, ostali pa skupno pri mizi.

Sedli so k mizi ter s slastjo zauživali dobre jedi, ki so bile pripravljane. Ker tudi ni manjkalo rujnega vinca, so postali kmalu vsi prav dobre volje. Tri dni in tri noči so neprestano jezdili, tri dni in tri noči niso drugega jedli kot suh vojaški kruh, ki so si ga bili v vojašnici vzeli s seboj. Kaj čuda torej, če so bili dobre, okusne večerje veseli!

Ko so bili najboljše volje, so se odprla vrata, in v dvorano je prišlo dvanajst krasno oblečenih deklic, pa bile so črne kože kakor zamorci. Zadrženi so jih gledali bratje ter se niso upali izpregovoriti ni besedice.

Najlepše oblečena deklica je stopila za korak pred druge ter izpregovorila z lepim, milim glasom: „Ne bojte se nas; zaklete kraljične smo in prav vesele smo vašega prihoda, ker upamo, da nas vi rešite zakletja.“

Ko so bratje to slišali, so hitro vstali, po vojaško pozdravili došle kraljične, in najstarejši brat — narednik — je stopil za korak naprej proti kraljičnam ter dejal: „Ubogi bratje smo, ki iščemo po svetu službe. Zablodili smo v velik gozd ter smo končno prišli sem utrujeni, lačni in žejni. Na uslugo smo vam, premilostljive kraljične, in če moremo kaj storiti za vas, storimo to z veseljem.“

(Dalje)

❖ Zimsko veselje ❖

Lokavi volk.

Spisal Mihael Levstik.

ostri zimi se je godilo volku prav hudo. Več dni že ni žrl in bilo mu je poginiti od gladu. Začel je premišljati, kako bi človeka ukanil za dober plen, da bi si napolnil lačni želodec. Dobro je sicer vedel, da hrani človek marsikaj, kar bi mu dišalo prav izvrstno. Toda tisto dobiti — zato je bil gladni požeruh preokoren in preneumen. „Pomočnikov si najmem,“ je sklenil in je povabil še tisti dan lisico in vrana v posvete.

„Zima je huda,“ jima razlaga svoj načrt, „in nam vsem se godi slabo. Vsak posamezni izmed nas si ne more pomagati prida. Dajta, združimo se in skupno skrbimo za živež. Kar nam pride v kremplje, si bomo delili po pravici in zaslugi.“

„Dobro,“ mu pritrdita lisica in vran, „pa se združimo!“

„Moja misel je ta,“ nadaljuje volk, „ti, vran, imaš brze peruti in bister vid, ti boš izvohal, kje bi se dalo kaj dobiti; ti, lisica, si premetena dovolj, pomagala boš z dobrim svetom; jaz kot najmočnejši izvršim, kakor mi nasvetuješ.“

Oba sta bila z volkovim predlogom zadovoljna, in vran je takoj vzletel na ogled.

Že čez pol ure se je vrnil. „Mati županja,“ tako je poročal, „je popolnoma sama doma in kuha v kotlu veliko, tolsto gnjat. Tisto namerava zanesti k vinogradu, kjer moški nalagajo vino. Ko bi se ta gnjat dala dobiti, to bi bilo kaj.“

„Prav lahko,“ veli lisica, „poslušajta moj svet. Ti, vran, nama pokažeš pot. Ob ugodnem trenutku izvabimo županjo iz kuhinje in ti, volk, popadeš gnjat ter jo zaneseš sem v gozd, kjer si jo potem razdelimo po pravici.“

Takoj so se odpravili na pot in kmalu so se priplazili na županovo dvorišče, kjer se je širil prav prijeten vonj po svinjini. Toda kuhinjska vrata so bila zaprta. „Zleti hlevu na streho nasproti kuhinjskemu oknu!“ zaukaže lisica vranu. „Kadar vidiš, da potegne županja gnjat iz kotla in jo dene hladit, tedaj pa le začni svojo pesem bolj glasno ko moreš!“

Vran je zletel na strešno sleme in ko je zapazil ugodni trenutek, je začel kričati na vse grlo: „Kra, kra . . .“ Gospodinja ga je takoj slišala in ko ga je skozi okno celo videla sedeti na stehi, se je silno razsrdila. Zgrabila je burklje in planila na dvorišče, ne da bi bila zaprla vrat za sabo. „Poberi se mi, grdoba črna, gotovo nam zopet naznanjaš nesrečo.“ In jela je mahati z burkljami, da bi prepodila nevšečnega preroka.

V istem hipu pa se lisica zakadi med kokoši, ki so ždele za steno pred hlevom in jih jame poditi okolo vogla.

„Ej, ti spaka rjava, si že zopet tu!“ zakriči gospodinja in drvi z visoko vzdignjenimi burkljami za predrzno tatico. Tedaj pa smukne volk skozi

široko odprta vrata v kuhinjo, popade gnjat, jo urno odnese v gozd in jo požre, prej ko sta prišla lisica in vran.

„Kje imaš najin delež?“ ga vprašata, ko ga dobita po dolgem iskanju.

„Prav lepa kosa sem vama prihranil, náta, naj vama dobro tekne!“ lokavo odgovori volk in vrže pred vsakega docela oglodano kost.

„Kaj, samo kost?“ kričita opeharjenca, „se li nismo zmenili, da se bo delilo po pravici in zaslugi?“

„Seveda, tako se je tudi zgodilo,“ zarenči volk. „Če sta dobila kosti, imata tako že dovolj. Da bi vidva siromašna gozdna gosača zahtevala več, bi bilo naravnost predrzno. Ne uvidita li, da sem mogočen gospod? Za vaju je dovoljno plačilo že sama čast, da sta mi smela biti na uslugo!“

Lisica in vran sta vedela, da se z mogotcem ni dobro prepirati, zato sta tiho krenila vsak na svojo stran. Volk pa se je leno vlekel v svoj brlog, kjer je mirno prebavljal gnjat, ki so mu jo s težavo prislužili drugi. —

Dva potnika.

Spisal Sorin.

ešla sta se na vlaku potnika ter se začela med seboj meniti. Prvi vpraša: „Odkod, prijatelj, in kam?“ — „Iz daljne dežele, a sedaj domov,“ odgovori drugi ter še nadaljuje: „Aj, lepo je bilo v tujini! Delali smo res kot živina, a zato smo tudi živeli kot grofje. Podnevi v temnem rudniku, ponoči pa v veseli, svetli gostilnici, kjer smo pili in igrali kot na svatbi.“

Medtem je prvi opazoval svojega tovariša in videl, da ima na sebi ponošene cunje, ki jih je najbrž že kdo pred njim nosil in slednjič zavrgel.

„Kje pa ste vi bili in kam ste namenjeni?“ vpraša sedaj drugi. Tovariš mu pripoveduje: „Tudi jaz se vračam iz tujine na svoj dom, kjer me čakajo dragi otroci in žena. Trpel sem zanje in se trudil vse dni; hranil sem podnevi, a ponoči še bolj, ker sem spal, da sem bil drugi dan spet sposoben za delo.“

Basni.

Spisal *Borisov.*

Konj in vol.

onja, ki je bil precej len, je gospodar časih malo ošvrkal. Nekoč mu jih je zopet par prisolil, ker se je pod klancem uprl, dasiravno je bil voz tako lahak, da bi ga peljalo po klancu tudi žrebe.

Ko prižene gospodar konja v hlev in odide v hišo, reče konj volu: „Ne bo mi tako oblastno zapovedoval ta gospodar! Toliko mu že naredim, da si zaslužim to borno hrano. Nagajal mu bom toliko časa, da me proda. Gotovo se mi bo drugod godilo boljše!“

Vol: „Poizkusi! Ampak poizkušnje se navadno slabo obnesejo, če niso dobro premišljene. Tudi jaz sem imel že enega gospodarja, ki je bil pa mnogo slabši od sedanjega.“

Konj: „Jaz se mu pa ne bom več pokoril! Delal bom škodo, kjerkoli bom mogel.“

Nato začne trmoglava žival griziti jasli. Vol mu reče, da je to nespa-
metno, ker si s tem nakoplje še večje sovraštvo gospodarjevo.

Kmalu pride gospodar v hlev. Konj hitro neha griziti jasli, boječ se gospodarjeve roke. Nekoč pa je gospodar opazil konjevo početje in ga kmalu zatem prodal.

Črez malo časa nato se snideta konj in vol v gozdu. „Kako je, kako?“ vpraša vol.

Konj se bridko nasmeje in reče: „Nikar ne izprašuj, nekdanji moj tovariš! Poglej samo mojo kožo!“

Vol je videl na koži polno brazgotin, ki so nastale najbrž zaradi udarcev.

Od tistega časa pa je bil vol še bolj pameten in priden, boječ se, da bi ne prišel v druge roke — z dežja pod kap.

Krava in vol.

Krava: „Kako je žalostno to življenje! Dannadan nove skrbi in težave!“

Vol: „Kaj je tebi hudega? Tu v hlevu stojiš in počivaš, da te že od ležanja bole kosti. Največ truda imaš takrat, ko se izteguješ do jasli, pa si še za ta trud poplačana z dobro krmo. A poglej nas! Tako težke vozove vlačimo, da bi se kmalu pretrgali. Domov pridemo izmučeni, da se nam ne ljubi niti jesti, četudi smo lačni.“

Krava: „Vem, da ni ravno prijetno vleči težkega voza, vendar to ne trpi vedno. Pripelješ dvakrat, trikrat, pa je vse doma in zopet lahko počivaš. Kaj bi pa bilo, če bi še voli vedno ležali? Saj ste že tako debeli, da bi vas kmalu maščoba zalila.“

Vol: „Debeli pa, debeli! Kot kovaški meh, kadar ga kdo pritisne! Saj moram biti debel, ker se že napenjam pri delu, kar pomnim. Zraven tega pa dobim še kako gorko po hrbtu, da jo čutim vse dni.“

Krava: „Kaj to, če boli hrbet! Ampak kadar boli srce — to je šele prava bolečina! In teh vi ne poznate!“

Vol: „Oho, oho! To je seveda kaj drugega, a takih bridkosti tudi ti nimaš, da bi te bolelo srce.“

Krava: „Le poslušaj in kmalu boš videl in če imaš kaj srca, tudi čutil z menoj. Tvoje srce je seveda bolj trdo kot moje, zato se še zmeniš ne za mojo bolest, ki me je zadela ravno danes. Poglej malo okrog!...“

Vol: „Kje pa je sivček? Ali misliš nanj?“

Krava: „Nanj, nanj! Mu-u! Poglej, to je žalost! Tako priden otrok je bil, a sedaj ga ni. Vzeli so mi ga in prodali. Ko si bil ti zunaj, je prišel debel, neusmiljen mož, ki mu pravijo mesar, ga je zvezal in odpeljal. Nič ni pomagal moj jok. Otrok se je vil in hotel nazaj k materi, a trda roka ga je s silo odtrgala od mene.“

Vol: „Nič se ne žalosti. Saj dobiš zopet drugega!“

Krava: „Kaj mi to pomaga! Tega pa le ne bo več in ravno tega bi imela najrajša. Tako lep in ubogljiv je bil! Če sem mu rekla, naj zaspi, je zaspal. Kadar je bil lačen, je vselej lepo prosil, naj mu dam mleka. Nikdar ga ne pozabim in žalovala bom za njim do smrti.“

Vol: „Tudi meni se je zdel prijazen, ker mi je vedno rekel striček in me lepo obliznil, kadar je prišel do mene. Ne privoščil bi mu trpljenja, kakršno je prisojeno meni.“

Krava: „To me tolaži, da vsaj malo čutiš z menoj. Molčimo torej in — trpimo!“

Jezna petelinčka in njiju boj.

Mlada petelinčka, po imenih Kavs in Robavs, se kar nista mogla videti. Še ko sta hodila za materjo, sta se časih sprla in skočila bi drug v drugega, da ju ni mati razgnala narazen z ostro besedo.

Ko sta malo dorasla in nista bila več pod materinim nadzorstvom, je postalo sovraštvo še večje; to pa zlasti zaradi tega, ker sta hotela biti povsod oba gospodarja, bodisi pri putah, pri jedi, na dvorišču ali pa na gnojišču. Kakor pa enega ljudstva ne moreta vladati dva kralja, tako tudi Kavs in Robavs nista mogla svojih podložnikov. Ker ni bilo konca preprirov in nemirov, si napovesta boj.

Zgodaj v jutru se zbere vsa družina na dvorišču. Kavs zbere svoje somišljenike in somišljenice okrog sebe in jim naroči, naj zaženo grozen krik, kadar se bosta začela bojevati, da se morda Robavs prestraši in zbeži. Tudi Robavs je zbral svojo četo, a naročil ji ni ničesar. Bojevala sta se samo Kavs in Robavs, vsa druga drobnjad pa je stala zadaj za njima ter imela nalogo, da prepreči morebitno nesrečo.

Boj se prične. Kavs skoči nad Robavs, toda zadnji poskoči še višje, da je vščipnil svojega nasprotnika v rožo. Zaletavala sta se drug v drugega, a nobeden ni mogel premagati. Tedaj pa zažene Kavsova družina grozen krik, da bi bil kmalu Robavs od strahu zbežal. Isto store Robavsovi zavezniki. Nastalo je kokodajskanje, da se je slišalo v sosednjo vas.

Tedaj pa prihiti iz kuhinje gospodinja, ki je ravno vstala in bi bila rada še pri ognjišču malo zadremala. Ko vidi mlada petelinčka, pograbi poleno in ga vrže med nju. Poleno je Kavsa tako nesrečno zadelo, da se je opotekal po dvorišču in si želel smrti. Gospodinja ga je vjela in ko je videla, kako je ranjen, je vzela nož in — bilo je po njem.

Robavs je bil tega vesel. Misлил je, da se je iznebil najhujšega sovražnika.

Gospodinji je bilo jako žal, ker je zagnala poleno v petelina in ga morala potem zaklati. Bil je namreč to tako lep par, oba sta si bila podobna kot vinarja, kakršnega gospodinja še ni imela. Zato je tudi oba ohranila doma. Ker je bil pa sedaj Robavs sam, brez para, in je bilo še nekaj lepih, mladih petelinčkov, vzame nekega jutra gospodinja še Robavs pod nož.

Tako kratko je bilo vladanje Robavsovo.

Premodre glave.

Po narodni smešnici spisal *Silvester K.*

XXII.

ekoč so bili Zabržani za domače potrebe posekali toliko lesa, kolikor še nikdar prej — tudi ne pri zidanju slavnoznanе občinske hiše. Z nestrpnostjo so čakali snega, ker je v snegu spravlanje lesa najložje. Res je prišla zima, toda željno pričakovanega snega je prinesla toliko, da ni bilo skoraj mogoče od hiše. S spravlanjem lesa ni bilo nič, in Zabržani so bili v veliki zadregi. Kako pa tudi ne, ko je bila potreba tako velika, a se je pomalem že začela bližati pomlad.

Pa poreče kdo izmed mladih čitateljev, naj bi bili bruna spravili brez snega, torej po suhem domov! Toda pri Zabržanih je bila zadeva ta: kako bi se dala bruna tudi brez snega spraviti domov, tega si nihče še misliti ni upal, zakaj kaj takega niso bili Zabržani dozdej storili še nikdar, in izraza ‚spravljanje lesa‘ in pa ‚sneg‘ sta si bila pri njih v zvezi kakor oba konca okrogle klobase.

Toda v velikih potrebah in hudih silah je imel občinski svet sveto pravico, ovreči vsakdanje navade in običaje. Na to pravico se je opiral tudi v tem slučaju, ko je začel premišljati, kako bi se dala bruna tudi v toplem letnem času spraviti domov.

Kraj, kjer je ležal posekani in obtesani les, je bil ob strmем in visokem gorskem rebu. Zbrana komisija prikoraka na lice mesta, in ker je imel župan kot predsednik prvo besedo, skuha zbranim sledečo pametno, ki jo hočem zaradi njene velemodre vsebine takoj toplo in brez izpremembe povedati:

„Slavna komisija! Vsako stvar, ki se ne more gibati iz lastne volje, a jo hočemo spraviti na drugo mesto, moramo tja vleči. Tudi z našim lesom je tako. Da ga spravimo v dolino, ga bo treba tja vleči. Ker pa je hrib precej strm, bi bruna utegnila tuintam postati svojeglavna in nam delati preglavice. Kako to preprečiti? Stvar si mislim tako: dva naj vlečeta naprej, dva pa naj držita nekoliko slabije nazaj. Tako bo vsako drevo na obeh koncih v naši oblasti in na ta način, mislim, se kmalu rešimo nadloge!“

Komisija se strmé pogleda in prikima, rekoč:

„Ta je pametna! Ta je edino modra! Le tako je mogoče in nič drugače!“

Kako se je vršilo delo, ne bom popisoval, zakaj četudi drugim ljudem ne — pa Zabržanom je šla vsaka neumnost izpod rok. Le ko se pripravljajo privezati zadnje drevo in ga na obeh koncih nekoliko prevzdigujejo, se jim samovoljnež izpodmakne in se popolnoma sam napoti v dolino.

„Aha!“ se zasliši iz ust župana in: „Aha!“ se zasliši iz ust vse komisije, ki je nadzorovala delo, in takoj je vedel vsak, kako bi se bilo delo dalo izvršiti na najpreprostejši način.

Prigodbica je s temi vrsticami pravzaprav kočana; vendar imam še nekaj dostaviti. Hudomušneži namreč trdijo, da so Zabržani zavlekli vsa bruna nazaj v hrib ter jih potem na nov način, ki jih ga je naučila priroda sama, spustili zopet v dolino.

XXIII.

Ker se dandanašnji že toliko sliši o požarnih brambah in njihovem uspešnem delovanju pri raznih suhih in mokrih požarih, hočem tudi jaz nekaj povedati o gašenju, in sicer o gašenju pri Zabržanih. Način, kako se je gasilo, je res imeniten in v zgodovini raznih narodov dozdej še edin. Nočem pa morebiti s tem naglašati, naj bi naše požarne brambe posnemale Zabržane.

Nekoč prileze ob palici v Zabrd stara beračica in prosi za prenočišče. Dobi ga v usmiljeni hiši, kjer ji ležišče odkazejo pod streho na velikem kupu prediva. Starka leže spat, a je drugega jutra mrtva. Ker je imela po naključju povezok prediva na ustih, je bilo seveda splošno mnenje, da se je starka zadušila v predivu.

Morebiti se bo že kateri izmed mladih čitateljev hudoval, češ, čemu se li vlačí ta oseba v pripovedovanje, ko je vendar mrtva in nima z gašenjem nikakega opravka. Opravka res ni imela, vendar je posredno dala nagib umnemu početju.

Nekoč namreč nastane v vasi požar. Ves trud, da bi se pogasil, je zaman. Voda ne pomaga nič. Ko je že vse skrajno obupano, se oglasi v veliko vzradoščenje zbeganih Zabržanov modra glavica, ki reče:

„Če hočemo gorečo hišo rešiti, moramo kmalu pogasiti ogenj. A ker z vodo nič ne opravimo, vzemimo katero drugo snov. Ker voda ne pogasi ognja, vzemimo snov, ki ga bo zadušila. Jaz bi že vedel eno imenovati, zakaj če zaduši človeka, čemu bi tudi ognja ne!“

Komaj je bil umen govornik povedal zadnjo besedo, že pride vsem nesrečna beračica na misel in v prihodnjem trenutku se že slišijo burni klici:

„Prediva, prediva! — Prediva sem!“

Staro in mlado se poizgubi po hišah in začne na kup nositi imenovano snov ter jo metati v ogenj. Kakšno je bilo gašenje, si lahko mislite. Namesto ene hiše so začele zdaj goreti vse po vrsti. Hud veter pa je prav marljivo netil visoko se dvigajoč plamen. Kmalu uvidijo Zabržani, da je vsa vas izgubljena. Toda že jih popade nov strah. Njive namreč, kjer je popolnoma dozorelo žito že čakalo žetve, so bile v bližini gorečih hiš. Kaj bo, če se ogenj razširi tudi čez njive?

Vsa srca so strepetala v prehudem strahu tako močno, da so se možem na prsih premikali telovniki in so ženicam poskakovali levi rokavi.

„Veste kaj?“ se oglasi župan, „da ne bo ogenj mogel iz vasi, zaprimo obe lesi, *) ki sta na obeh koncih naše vasi. Tako zapremo ognju pot, in če že zgori vas, nam ostane vsaj žito!“

*) Lesa je pri plotih čez pota in ceste in se da odpirati in zapirati; znana je bolj v goratih krajih.

Polovica Zabržanov jo udere na eno stran, druga polovica jo po bliskovo popiha na drugo stran, in kmalu sta obe lesi trdno zaprti. Ker istočasno potihne tudi veter, pogorijo res samo hiše, a žito ostané.

Ko se požar poleže, si ogledujejo Zabržani pogorišče in se žalosti solzijo. Župan jih pa tolaži, rekoč:

„Potolažite se, prijatelji! Hiše si postavimo lahko takoj druge, žita pa bi ne mogli letos več nasejati in požeti. Glejte — in žito nam je ostalo! Ostalo pa nam je, ker smo zaprli lesi. Ogenj bi bil sicer gotovo ušel iz vasi, zakaj tako je bruhal v lesi, da sta — kakor sami vidite — obe pogoreli!“

Besede županove so naredile globok vtisk.

Vztrajna trma.

Spisal Ivo Trošt.

Gospodar Vrhovec na Višavi je imel hlapca Miška. Bil je Miško vse drugo rajši, samo ne poslušen. Neke nedelje zjutraj ga kliče gospodar zgodaj, da bi vstal in izvršil vsakdanja opravila že pred božjo službo. Miško se nemarno in leno obrne na drugo uho ter zagodrnja glasno: „Ne vem, zakaj treba človeka klicati, naj vstane? Pustite ga spati. Ko se naspí, vstane sam brez klicanja.“

Vrhovec ni vedel, ali bi se smejal ali jezil Miškovi modrosti.

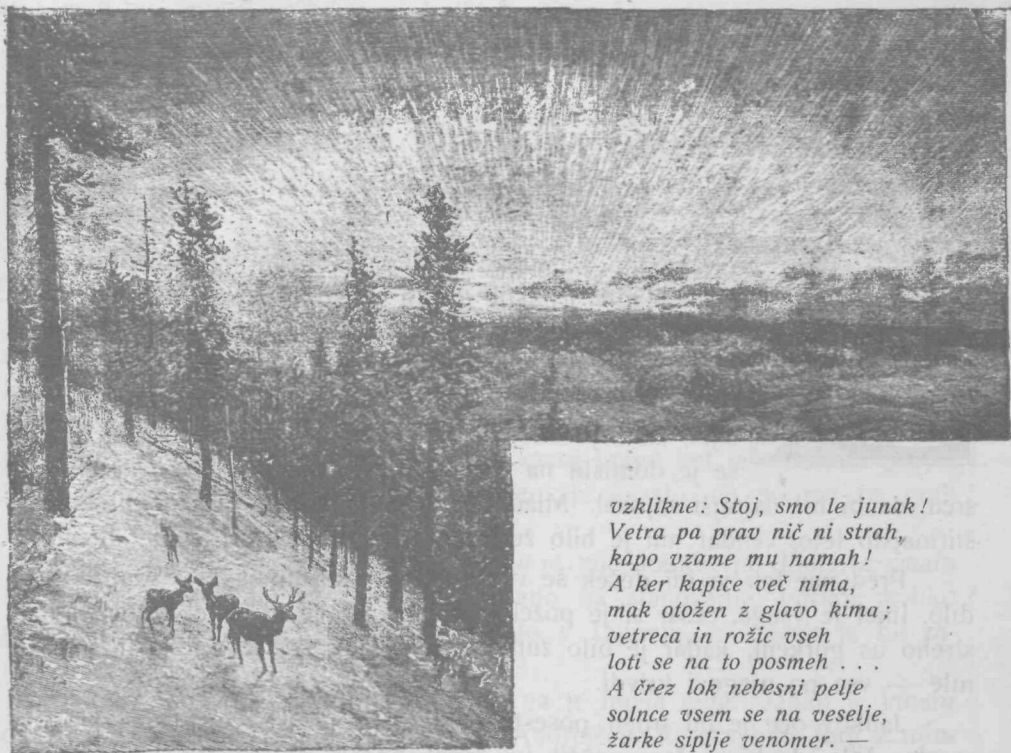
Za dolgo šele vstane leni Miško ter se loti vsakdanjih opravil. Mudilo se mu ni nikamor. Zopet ga je moral opozoriti gospodar: „Miško, odpravi se k maši; prvič že zvoní, sem slišal.“

„Oče, vi ste slišali samo zvoniti, a ne veste, kje.“

Ko mu gospodar pojasni, da prišedši z Višave v dolino že lahko povpraša, kje bo danes maša, se odreže hlapec:

„Če pojdem v cerkev, pa molil ne bom.“

Solnce.

Odpre zora zlata
 tam na vzhodu vrata,
 glej, že v zlatem vozi
 solnce plane skozi . . .
 Žarki zlatoprsti
 v krilo spo zemljé:
 cvetke speče vse po vrsti
 drobne ptičice bude.
 Žarek solnčni drzovit
 vzame še danici svit!
 Vgasnila danica zvezda,
 ptičke zapustile gnezda,
 v gaj zletele pod nebo,
 pesem glasno tam pojo . . .
 Cvetkam vrtnim, cvetkam polj
 jutro rose da dovolj . . .
 Cvetke vse, še najbolj skrite,
 čiste so in pa umite!
 Vetric pa hiti črez plan,
 rožam vzklika: Dober dan!
 In takoj po zemlji vse
 k solnčecu zahrepene!
 Hej, kako so vse vesele
 rože rdeče, modre, bele!
 Vetricu pa le rdeči mak

vzklikne: Stoj, smo le junak!
 Vetrica pa prav nič ni strah,
 kapo vzame mu namah!
 A ker kapice več nima,
 mak otožen z glavo kima;
 vetrica in rožic vseh
 loti se na to posmeh . . .
 A črez lok nebesni pelje
 solnce vsem se na veselje,
 žarke siplje venomer. —
 Pride, vzklikne mu večer:
 Solnce zlato, lezi v hlad,
 vabi te kristalni grad!
 In takoj zakrvavi,
 v boli težki zamiži,
 daleč tamkaj za goró
 morju vrže se na dno,
 tam kristalni grad njegov
 sredi morskih je valov.
 V zlati postelji tam spi,
 v sanjah novo moč krepí . . .
 Sredi pa najlepših sanj
 zvezde zmislijo se nanj —
 zvezde svetle brez primere
 solncu zlatemu so hčere,
 ki vso noč jim vrh neba
 svit otožno trepeta . . .
 Zro za solncem — a ga ní,
 ker v globokem morju spi . . .
 Kličejo mu: Prídi, prídi,
 da te deca tožna vídi!
 Klic pa poti ne dóbi,
 ker v dnu morja solnce spi . . .
 Ali luna, mati, gori
 v zvezd se izprehaja zbori
 in jim govori pokoj. —
 Ko pa odpre zarja vrata,
 dvigne luč se solnčna zlata,
 zvezde trudne zamiže — —
 Pota svoja solnce gre . . .

Fran Žgur.

Jankove zgone in nezgode.

Spisal *Borisov.*

eseni je bilo. Nastopali so megleni, otožni dnevi, in deževalo je dannadan. Pastir Janko je gonil vsako jutro in vsak popoldan čredo ovac na planoto za vasjo. Ni bilo prijetno to življenje. Večkrat je bil deček moker do kože in se ni imel kje pogreti. Sedel je pod drevo in premišljal, kako je bilo časih in kako je sedaj. In vselej, kadar se je domislil na pretekle čase, mu je postalo tesno pri srcu, da bi bil najrajši zajokal. Mlad je bil še Janko, saj je izpolnil komaj štirinajsto leto, vendar mu je bilo že hudo za izgubljenimi, lepimi dnevi...

Pred par leti je bil deček še v mestu, kjer se mu je prav dobro godilo. Imel je vsega, česar si je poželed: obleke, hrane in sedel je lepo pod streho na gorkem, kadar je bilo zunaj grdo. Toda vse te sladkosti so minile — vse po njegovi krivdi.

Jankov oče je bil trden posestnik v Lipovju. Dal je svojega sina v mestne šole, da bi se česa naučil in prišel počasi do lažjega in boljšega kruha kot ga ima v današnjih časih kmet, ki se trudi vse leto in mu morda v par urah nezgoda vzame vse upanje. „Kar je v glavi, se ne da iz nje izbiti,“ je rekel časih Jankov oče, „medtem, ko par ledenih zrnec zbije večkrat nam kmetom vse imetje, ki ga imamo.“ In prav je mislil mož.

„Fant, pamet imej in uči se,“ je rekel oče, ko je prvič odhajal od sina. Janku je bilo težko in zajokal je, ko je ostal sam v mestu. Do takrat ni mislil, da je tako težko iti od staršev...

Šel je na stanovanje, ki ga mu je bil izbral oče. Stara, napol slepa je bila njegova gospodinja in govorila je z njim jako prijazno, skoro kot mati. Poleg njega je imela na stanovanju še dva druga dečka, ki sta bila Jankove starosti. Kmalu so se vsi trije dodobra spoznali. Eden izmed onih dveh dečkov je šel z Jankom v prvo gimnazijo. Fantič je bil siromak, kar se je videlo že na njegovi obleki, ki je jasno kazala, da ni bila njemu pomerjena. Plašen je bil kot golobček, vendar prijazen, tako da sta bila z Jankom kmalu prijatelja, zlasti ker je vedel Jankov prijatelj marsikaj, kar je bilo Janku neznano. Deček, ime mu je bilo Tonček, je bil že tretje leto v mestu, ker doma ni imel prilike, da bi se pripravil takoj za prvo gimnazijo kakor Janko. Takoj prvo leto, ko je prišel v mesto, mu je umrl oče. S tem je izgubil deček premnogo. Mati bi ga bila najrajša vzela domov, da ji niso ubranili drugi ljudje, zlasti učitelji, pri katerih je bil Tonček na najboljšem glasu. Imela je sicer na domu še dva starejša sinova, ki sta ji pomagala pri delu. Ker je bilo pa posestvo majhno, se niso mogli samo s tem živiti. Fanta sta hodila delat tudi drugam, da sta z zaslužkom kaj pripomogla ubožni materi. Toda tudi to ni bilo dovolj. Za dom bi že še bilo, a v me-

stu je bil še Tonček, ki ga niso mogli zapustiti. Vsi trije, mati in sinova, pa niso mogli prihraniti toliko od svojega zaslužka, da bi bilo za Tončka dovolj. Treba je plačevati hrano, stanovanje, ki je bilo v mestu precej drago, poleg tega pa še vedno kako obleko. Ni bilo prijetno to za mater in onemogla bi bila, da ji niso priskočili na pomoč dobri ljudje. Deček je po posredovanju svojih učiteljev dobival zastoj hrano pri neki bogati rodovini. Tuji kruh jesti je pa grenko. To je kmalu občutil Tonček. Rodovina, ki mu je dajala hrano, je bila dobra z njim, vendar je bil deček vedno v strahu, da se komu kaj ne zameri in s tem ne izgubi podpore. Jedel je vedno v kuhinji. Kuharica ni bila videti nič kaj usmiljena ženska. Tončka ni mogla videti. Kadar ni bilo gospe zraven, je govorila z njim jako ostro, tako da se je je deček bal. Dajala mu je veliko manj hrane kot je odkazala gospa. Tako je živetaril Tonček, in vse na njem je kazalo, da se mu ne godi dobro.

Drugače je bilo Janku. Prve dni mu je bilo dolgčas po domu, a kmalu se je privadil mesta. Imel je dobro hrano na stanovanju, gorko, mehko posteljico, videl je marsikaj, česar ni bilo v Lipovju, in deček je bil zadovoljen.

Gospodinja, pri kateri je stanoval, ga je imela rada. Janko je kmalu opazil, da ji je on ljubši kot Tonček in Andrejček, ki sta bila tudi z njim na stanovanju. Dolgo časa ni mogel vedeti, kaj je temu vzrok.

Nekega dne je Tonček pustil v omari nekaj v neredu. Hitro ga je gospodinja ozmerjala in mu oporekala, da za tiste borne kronice ne bo pospravljala za njim. Bila je huda kot bi se zgodilo bogve kaj. Drugič je pustil Janko ravno tako razmetano perilo. Gospodinja pa je vse molče pospravila in ni rekla ničesar.

Tedaj je Janko spoznal, da ima on več pravice kot njegova tovariša, saj plača njegov oče več stanovanja zanj kot onadva oba skupaj. In v dečku je zrastel ponos, da tudi v mestu gledajo na to, kdo ima več.

Začeli so hoditi v šolo, Janko in Tonček sta hodila skupaj v prvo gimnazijo, Andrejček pa v drugo. Kadar so prišli domov, je gospodinja vsakega posebe vprašala, če je bil kaj vprašan in če je znal. Janko je vselej moško pritrdil, isto tudi Tonček, a vedno bolj pohlevno. (Konec.)

Toni.

1.

Oj, ptička, ti siničica,
kaj praviš mi lepó?
Prispela si na tihi vrt,
zapela mi glasno.

Ne toži mi, siničica,
saj pride spet nazaj:
Lep bo ti spet zeleni vrt,
krasan ti šumni gaj.

Kadar srce mi bo težkó,
tolažila me boš,
pravljice bova pravili
o času lepih rož.

Mordà se zdi ti, da pri nas
jeseni hladne ni;
ko rožo v roki vidiš to,
pomlad se tebi zdi.

Srce bo pesmi polno ti,
a meni kakor zdaj:
tako otožno, žalostno
in tiho kot nekdanj . . .

Potem gotovo k nama več
ne bo otožnih dni —
kajne — v tujini vedno boš
družica zvesta mi? —

Odšla že davno je pomlad
na jug v kristalni grad,
a meni rožo zadnje to
pustila je takrat.

Oj, ptička, ti siničica,
povsod si ti doma,
kajne — ti boš v tujini mi
družica zdaj samà?

A splavala siničica,
šla k vesni črez morjé,
in dolgo zrla sem za njo
in brisala solzê . . .

2.

Golobčka v sive daljave
poslala na domek sem jaz,
in zvesto sem mu naročila,
naj vrne črez kratek se čas.

In mamici zlati na lica
poljube naj nese tri,
a sestricam gorke pozdrave
iz daljnih, tujih strani.

In solzo svetlo na grobek,
kjer očka počiva moj,
a listič zelene ciprese,
od tam naj prinese s seboj.

Hitel je golobček črez gore,
ko zlati tam vstajal je dan . . .
(O) b beli ograji zdaj čakam
in gledam na gore zaman.

Izgubil je pot iz daljave,
na gori omagal potrj;
ah, morda tam v lesu šumečem
ga bleđa je srečala smrt.

Saj vem, da vse želje so gorke
in vse hrepenenje zaman,
a vendar jaz čakam otožna
ob beli ograji vsak dan.

3.

Zarumenelo vse je drevje
prišla jesen na vrt je naš;
z dreves je polnih zlato sadje
otresel hlapec Blaž.

In tiho zdaj je . . . smrtnotihó —
le vetrec tuintam vzdrhti,
med listi velimi pa takrat
se pesem skrivna oglaší:

„Sijalo nam nekoč je solnce,
zvenel med nami glasen smeh,
mehkó hodila radost solnčna
skoz vrt je v tistih dneh.

A v tuje šla je Toni kraje,
in jesen tiha k nam prišla;
umrli smo . . . In z nami šla je
v grob radost solnčna vsa . . .“

Šumi po vrtu pesem skrivna,
in žalost po gredicah spe
kot v duši moji, ko se spomni
na dragi dom srce . . .

4.

Lepi, rožni danek moj,
ne umri nocoj,
pusti modro to nebo,
k meni stopi na zemljó!

Vriskajo li še glasno
škrateljčki tam pod goró?
Je li našel mož kosmat,
mož povodni prstan zlat?

Očka pač bi vedel to,
očka moj in ti samo;
ali šel je v sveti raj,
pa ne pride več nazaj.

K meni stopi na zemljó
v sobico gorkó,
okno bom zaprla jaz,
da ne bode nama mraz.

Je li ribico zlató
ribič vjel že pod vodó?
Morda pa je v morje pal,
grob izkopal mu je val?

V svetu sama sem tako,
bajk ne pravi mi nikdo,
svetle moje so solzé,
tožno mlado mi srce . . .

Pravil bodeš mi zvestó,
kaj ti zrlo je oko,
ko sijal si ves krasan
v morje šumno, svet prostran.

Lepi, rožni danek moj,
bodi tu nocoj,
pravi mi zvestó,
če je res tako!

Lepi, rožni danek moj,
ne umri nocoj,
pusti modro to nebo,
pridi k meni na zemljó! . . .

5.

Pod goro virček
glasno šumi,
ko v tihem lesu
se dan budi.

„Kaj brišeš, Toni,
si z lic solzé?
zakaj ti plaka
mehko srce.“

Ah, daleč pač je
tvoj domek tih,
in daleč plava
tvoj srčni vzdih.

Ne plakaj, Toni,
kot jaz nikdar,
veselo pevaj,
kot jaz vsekdar!

Glej, zima prišla
bo v gorski svet,
in v grob me črni
pokoplje led.

In mrtev v grobu
bom mrzlem spal,
ne bo več bratec
mi dan svetel.

A zdaj otožno
ne plakam jaz,
vesel kot v vesni
zveni moj glas.

Kaj, če bom mrtev
jaz v grobu spal!
Prišla bo pomlad —
in spet bom vstal.

Krasnejše pesmi
takrat bom pel,
kot nikdar nisem
še jaz šuštel . . .

Ne briši, Toni,
si z lic solzá!
Pomlad prinese
radost srcá.

Meglica z zlate
se vzpne goré,
ponese daleč
te črez polje.

Tam beli domek
se ti smeji,
pozdrav tam srčen
vse kliče ti.

Meglica pade
tam na zemljo,
in sama splava
potem v nebo.

No, ti pa pela
na domu boš
radostna kakor
kraljična rož . . .“

Pod goro virček
glasno šumi
in z dnevom mene
mehko budi.

In v srcu mojem
budi radost,
in tiho umira
težka bridkost . . .

Jos. Vandot.

Novoletno voščilo.

Priobčil *Fr. Rojcc.*

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Največji zvon na Nemškem.

Največji zvon na Nemškem je oni v stolni cerkvi v Kolinu. Zvon tehta 543 starih centov. Kembelj je dolg 3 metre, težak pa 15 centov. Zvon je visok 3'25, širok na kraju 3'42 m. Debel je zdolaj 29, zgoraj pa 8 centimetrov.

Pivo iz riža.

V Severni Ameriki so začeli delati pivo iz riža, ki ga je dosti po onih krajih. Tako pridelujejo belo pivo z dobrim okusom, ki se drži boljše od drugega piva. V Nemčiji že proučujejo ta nov način izdelovanja piva.

Slika iz 20.000 pisemskih znamk.

Splošno občudovanje je obudila pred desetimi leti na Dunaju razstavljen slika, narejena po znani Leonardo de Vincijevi sliki „Zadnja večerja“. Pri natančnejšem preiskanju se je spoznalo, da slika ni slikana, temveč sestavljena iz raznobarnih že rabljenih pisemskih znamk. Umetnik je končal sliko v enem letu. Od tedaj se je slika hranila v uradu tajnice cesarske sirotišnice. Ta slika je sestavljena iz kakih 12.000 celih in 8000 kosčkov znamk. — Bilo je treba pač ogromno napornega dela!

Ob razvitju šolske zastave.

Besede zložil A. Rapč.

Uglasbil F. Marolt.

Andante.

f Raz - vi - li smo za - sta - vo na - šo, o - či ve - se - lja nam ža - ré, iz -

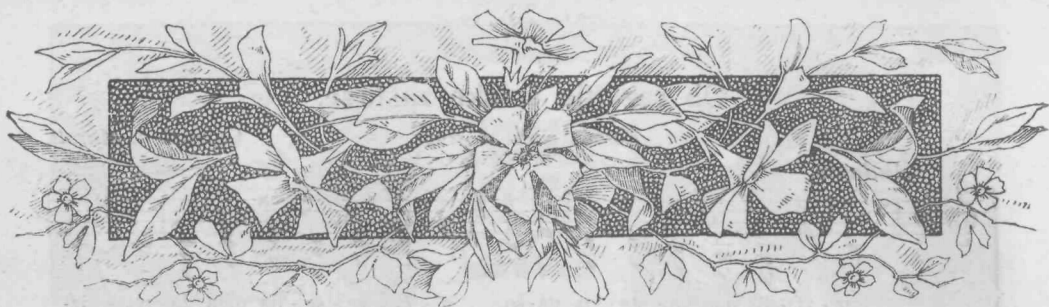
pol - nje - ne so že - lje vro - če, ob nji nam mi - sli go - vo - ré: *p* Pod

to za - sta - vo v u - ma me - ču *mf* raz - vi - jal se bo mla - dí

cvet; *mf* pod njo do - zo - rel sad u - ži - vaj *f* naš rod, naš

ritard. dom še po - znih let! *p* Pod let!

I. *a tempo* II.

V deseto leto!

Naš list stopa z današnjo številko v deseto leto. Mnogo je bilo treba dela in žrtev, da smo „Zvončku“ zagotovili obstanek in ga dvignili na sedanjo stopnjo. List seveda še ni popoln, ker še vedno nima toliko plačujočih naročnikov, kolikor jih je treba, da bi „Zvonček“ izpopolnili tako, kakor si to želimo in kakor bi to bilo slovenski mladini v veselje in korist.

Dobri in plemeniti svrhi v prid prosimo, naj se ganejo naši dosedanji prijatelji in naročniki ter naj delajo na to, da pridobe našemu listu mnogo novih naročnikov. Kar smo poudarjali doslej vsako leto, to ponavljamo tudi danes: Naj ne bo slovenske šole in slovenske rodovine, ki bi ne imela „Zvončka“! Delajmo z „Zvončkom“ za blaginjo slovenske mladine!

Vobče ostane list tak, kakršen je bil doslej. Priobčeval bo spise najrazličnejše vsebine — leposlovne, vzgojevalne in poučne — ter bo slejkoprej okrašen z lepimi ilustracijami, ki naj oživljajo besedilo in likajo okus.

Gospod Doropoljski, ki se je tako priljubil svojim prijateljem in prijateljicam, se začne v prihodnji številki zopet razgovarjati z njimi.

Uredništvo in upravništvo.

